



dok 114

200604669	29.11.06
Kode Ui-501	

Svalbard Kirke
v/ Sogneprest Leif Magne Helgesen
pb.533
9171 Longyearbyen

Kultur- og Kirke departementet
Boks 8030 Dep.
0030 Oslo

Høringsuttalelse NOU 2006: Stat – Kirke på Svalbard

Viser til avtale om at sognepresten på Svalbard og Svalbard Kirkeråd er høringsinstanser i forbindelse med høringsrunden på stat - kirke spørsmålet. Vi har valgt å fokusere alene på forholdet lokalt på Svalbard.

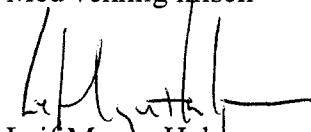
Vedlagt følger høringsuttalelsen.

Kopi til:
Sysselmannen på Svalbard
Lokalstyret i Longyearbyen
Biskopen i Nord Hålogaland
Domprosten i Tromsø
Polaravdelingen i Justisdepartementet

Uttalelsen legges også ut på Svalbard Kirkes egne nettsider: www.svalbardkirke.no

Longyearbyen mandag den 27.november 2006

Med vennlig hilsen



Leif Magne Helgesen
Sogneprest

NOU 2006: Høringsuttalelse, Stat – Kirke på Svalbard

Fra Sokneprest på Svalbard og Svalbard Kirkeråd

Svalbard Kirke - Verdens nordligste kirke!

Kort historikk

Den første kirke i Longyearbyen ble bygget av Store Norske Spitsbergen Kullkompani og Indremisjonsselskapet i 1921. Presten hadde allerede året før kommet til Longyearbyen, men først i 1941 fikk presten status som sokneprest. Sammen med store deler av Longyearbyen ble kirken bombet og brent ned i 1943. Først i 1958 ble en ny kirke vigslet, denne gang med staten som byggherre. I perioder har soknepreststillingen vært på åremål. Fra januar 2006 er sokneprest og kateket ansatt i Tromsø Domprosti med tjenestested Svalbard. Siden lov om den norske kirke ikke gjelder på Svalbard, ligger Svalbard kirke forvaltningsmessig under Justisdepartementet. Tilsyn og ansettelse foretas likevel av biskopen i Nord – Hålogaland.

Svalbard Kirke er alltid åpen

Svalbard Kirke har åpent 24 timer i døgnet. Alle som har et behov for et kirkerom eller ei varmetue vil finne åpne dører i kirken. Det er mulig å besøke kirkerommet og tenne et lys, sitte ned, lese en avis i peisestua eller bare ta en sightseeing i kirka når en selv ønsker det. Dette er et behov som benyttes både av turister og av fastboende. Kirken er bygd etter en modell av en sjømannskirke, og fungerer i så måte som et sted med lav terskel og et godt sted å være.

Det bør også påpekes at Svalbard Kirke er en av få kirker i Norge som er statens eiendom, og at staten gjennom Statsbygg har drifts og vedlikeholdsansvar for kirken.

”Kirken på Svalbard har som oppgave å betjene alle som bor på øygruppen.”

(Stortingsproposisjon 1, 2003)

Svalbard Kirke har som oppgave å dekke hele Svalbard. I geografisk størrelse er prestegjeldet derfor halvannen gang så stort som Danmark. Mandatet ligger i å gi alle som bor på øygruppen et kirkelig tilbud. Bosetninger utover Longyearbyen blir i hovedsak besøkt via helikopter.

”Kirken på Svalbard skal være tilstede i befolkningens liv, delta i prosesser, i utviklingen av samfunnet og være tilstede i hendelser på Svalbard. Kirken på Svalbard skal være et svar på evangeliet til verdens ende. Svaret er en kirke som er åpen og imøtekommende for alle, uavhengig av nasjon, rase, troserfaringer, kulturell tilhørighet og livserfaring. Det skal være lett å gå i kirken og komme i kontakt med de kirkelig ansatte på Svalbard”.

(Virksomhetsplanen for Svalbard Kirke 2006)

Svalbard er et særegent sted med helt spesielle utfordringer. Det er over 30 nasjoner representert på Svalbard, og kirken har et ansvar i å møte de behov som følger et slikt mangfold. For å fylle oppgaven med å betjene alle som bor på øygruppen henter Svalbard Kirke derfor opp en russisk ortodoks prest 3-4 ganger i året for å dekke behovet for kirkelig

betjening til Barentsburg. I tillegg besøker soknepresten på Svalbard det russiske samfunnet ved flere anledninger. Også en polsk katolsk prest flyes inn til den polske forskerstasjonen Hornsund et par ganger i året. Ønsket er å gi et kirkelig tilbud også til mennesker med andre kirkelig tilhørighet.

Med et stort antall besøkende/turister til øygruppa gjennom året, fungerer kirken som både en attraksjon, et møtested og et rekreasjonssted. I tillegg har kirken en sterkt forankret posisjon i forhold til fastboende. Kirken benyttes til vanlige kirkelige gjøremål som gudstjenester, dåp, konfirmasjon og vigsel. Det er liten avstand mellom selve kirkerommet og peisestua. Flere møter, både i regi av kirken selv og i regi av organisasjoner og næringsliv, finner sted i peisestua. Kirken fungerer slik som et viktig møtested for Svalbards befolkning.

Sorg og krisearbeid

Svalbard samfunnet er basert på å være et familiesamfunn, men ikke et livsløpssamfunn. Dødsfall som finner sted er i stor grad forårsaket av ulykker eller plutselig sykdom. Livet er skjørt, og på Svalbard er ofte avstanden mellom liv og død liten.

Svalbard Kirke spiller en særdeles viktig rolle i forhold til krise og sorg. Ved større ulykker er Svalbard Kirke utpekt til å være et pårørende-senter, og vil i slike tilfeller bli betjent av kirkens stab, Svalbard kirkeråd og frivillige.

Soknepresten har rådgiverfunksjon og er deltager i den lokale redningstjenesten (LRS). Minnemarkeringer finner ofte sted kort tid etter et dødsfall siden båren må sendes til fastlandet. Kirken fungerer i slike tilfeller som et sted hvor sorgen kan få uttrykk både gjennom lystenning, stillhet og samtaler. Også ved dødsfall i nær familie på fastlandet, vil Svalbard Kirke ha en funksjon som en arena for de pårørende.

Kirkens stab besøker skoler, barnehager, sykehus og arbeidsplasser ved jevne mellom rom. I særdeleshet vil kirken spille en viktig rolle inn på disse arenaer ved en krise/ulykke.

Polaravdelingen i departementet arbeider med nye forskrifter for Longyearbyens kirkegårder. Soknepresten på Svalbard, vil sammen med Sysselmann og Longyearbyen Lokalstyre være viktige institusjoner for bevaring og videreføring av kirkegårdene. Kirkegårdens betydning i lokalsamfunnet gjenspeiler kirkens viktige rolle i Svalbards historie, nåtid og fremtid.

Svalbard kirke har en viktig flaggstang. Det flagges på offisielle flaggdager, og ved alle gudstjenester. I tillegg heises flagget på halv stang ved dødsfall. Dette har stor betydning for lokalsamfunnet som et viktig signal og målbærer av fest og sorg.

Kirke ved verdens ende

Oppdraget som kirke på Svalbard er utfordrende og mangfoldig. Den internasjonale befolkningen, familiesamfunnet, isolerte bosetninger, store utskiftninger fra år til år og økende strøm av turister, gjør at det er utfordrende å forutse hvilke behov som dukker opp fra tid til annen.

De store kirkesamfunnene ved den Romersk Katolske kirke og den Russisk Ortodokse kirke er også en del av Kirken på Svalbard, ikke bare i Hornsund og Barentsburg, – men også i befolkningen i Longyearbyen..

Evangeliet har gått sin gang gjennom historien , farget av tider og kulturer, og er nådd like til verdens ende i nord. De forskjeller og det mangfold som finnes etter 2000 år, samles og gir et felles uttrykk på Svalbard . ”Dette er vi sammen om”, uttrykker at forskjeller i tradisjoner og forståelser og møteformer ikke er motsetninger – men uttrykk for en rikdom som er samlet underveis. Det betyr at alle kan delta i arrangementer og gudstjenester og motta nattverd i kirken. Nattverdbordet er åpent, og det spørres ikke etter konfesjon eller bakgrunn. På mange måter kan vi si at Svalbard Kirke er en folkekirke i ordets beste forstand med sin åpenhet og tilstedeværelse.

Kirkens stab og økonomi

Dagens bemanning i Svalbard Kirke er; sokneprest, kateket og husholdsbestyrer. Siden avstanden til fastlandet er stor har staben en viktig rolle med sin lokale kjennskap og døgnbaserte akuttberedskap. Dette blir ekstra forsterket på Svalbard i og med at det ikke er forbindelse til fastlandet alle dager, samt særegenheten i forhold til risikofylte bosetninger/ arbeidsplasser som Bjørnøya, Hopen, Svea, Ny Ålesund og fangstsstasjonene. Når ulykken først inntreffer, er det særdeles viktig at Svalbard samfunnet har lokale omsorgspersoner som kirkens stab representerer.

I tillegg til det økonomiske ansvaret rundt kirkens stab og de aktiviteter som kirken har, følger det forpliktelser på drift av kirkebygget (årlig rundt 1.4 mill), samt ekstra reisebudsjett i forhold til helikoptertrafikk og oppfølging av det kirkelige ansvaret for bosetninger i Barentsburg og i Hornsund. Det vil være vanskelig og urimelig å pålegge bispedømme disse omkostningene.

Svalbard-traktaten

Svalbard er en del av Norge, men har også sine helt spesielle utfordringer som gjenspeilt i Svalbard-traktaten. Svalbard Kirke er i så måte en viktig kulturbærer og målbærer for de verdier vi ønsker skal ligge til grunn i det norske samfunn. Kirken utøver en viktig sosial og religiøs rolle i Svalbard-samfunnet, og er en institusjon og virksomhet som med sin tilstedeværelse er med på å utøve Svalbard-traktatens mandat.

Konklusjoner:

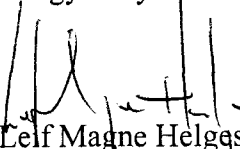
1) I og med Svalbard Kirkes særegenhet, er vi av den oppfatning at kirken på Svalbard også i fortsettelsen bør være en del av statens ansvar både i forhold til bevilgninger og driftsansvar. Norsk "lov om den norske kirke" gjelder ikke på Svalbard, "men kongen kan gi bestemmelse om gudstjeneste og kirkelige handlinger og øvrig geistlig tjeneste." (Lov om den norske kirke, § 39).

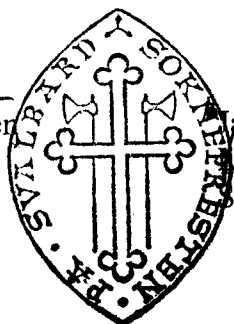
Derfor er det særdeles viktig at tilknytningen til den norske stat holdes i hevd ved at Svalbard Kirke også i fortsettelsen blir knyttet til departementet ved Polaravdelingen. En løsning av båndene mellom Svalbard Kirke og den norske stat vil kunne redusere kirkens rolle som kulturbærer og samfunnsinstitusjon.


2) Svalbard Kirke er statens eiendom. Vår mening er at både den norske stat og kirken er tjent med at denne ordningen fortsetter også i fremtiden, og at staten dermed beholder sin viktige rolle i forhold til drift og vedlikehold av kirken.

3) Siden "lov om den norske kirke" ikke gjelder på Svalbard, har kirken heller ikke noe formelt menighetsråd. Like fullt fungerer Svalbard Kirkeråd som et folkevalgt organ med spesielt ansvar for kirkens peisestue, og som rådgivende organ til soknepresten. Vår mening er at ved å bevare tilhørigheten til den norske stat vil en også bevare folkekirken og den lokale tilknytning.

Longyearbyen mandag den 27. november 2006


Leif Magne Helgesen
Sokneprest
Svalbard Kirke




Jan Haugan
leder
Svalbard Kirkeråd

Svalbard Kirke
Pb. 533
9171 Longyearbyen
Tlf. 79025560
www.svalbardkirke.no